

Waarschuwings- en Alarmplan Rijn

Meldingen uit 2007

Internationale
Kommission zum
Schutz des Rheins

Commission
Internationale
pour la Protection
du Rhin

Internationale
Commissie ter
Bescherming
van de Rijn

Rapport Nr. 165

Colofon

Uitgegeven door de

Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn (ICBR)

Kaiserin-Augusta-Anlagen 15, 56068 Koblenz, Duitsland

Postbus 20 02 53, 56002 Koblenz, Duitsland

Telefoon: +49-(0)261-94252-0, fax +49-(0)261-94252-52

E-mail: sekretariat@iksr.de

www.iksr.org

ISBN 3-941994-05-0

© IKS-R-CIPR-ICBR 2009

Internationale Kommission zum Schutz des Rheins
Commission Internationale pour la Protection du Rhin
Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn

Waarschuwings- en Alarmplan Rijn

Meldingen uit 2007

WAP-meldingen uit 2007

1. Inleiding

Doelstellingen van het Waarschuings- en Alarmplan (WAP)

Het Waarschuings- en Alarmplan (WAP) heeft ten doel plotseling in het Rijnstroomgebied optredende verontreinigingen met watergevaarlijke stoffen die door hun hoeveelheid en concentratie de waterkwaliteit en/of de biocenose van de Rijn nadelig zouden kunnen beïnvloeden, door te geven en de voor de bestrijding van calamiteiten bevoegde autoriteiten en diensten te waarschuwen.

Het WAP maakt een onderscheid tussen waarschuwingen en informaties.

Waarschuwingen worden op gang gebracht door de internationale hoofdwaarschuwingstations (IHWS) bij verontreiniging van de wateren met watergevaarlijke stoffen die door hun hoeveelheid of concentratie de waterkwaliteit van de Rijn of de drinkwatervoorziening aan de Rijn nadelig beïnvloeden en/of bij waterverontreinigingen waarvoor het publiek waarschijnlijk veel belangstelling zal hebben.

Informaties worden verstuurd om o.a. de IHWS onafhankelijk van de media op de hoogte te brengen van objectieve, vakkundige en betrouwbare informatie. Informaties worden bovendien bijv. bij overschrijding van de oriënteringswaarden via de IHWS doorgegeven aan de Rijnsoeverstaten. De informatie wordt o.a. ook gebruikt om de waterleidingbedrijven preventief te informeren.

2. Compilatie van de meldingen van 2007

Gevaar voor de Rijn of voor de drinkwatervoorziening was er in 2007 nooit.

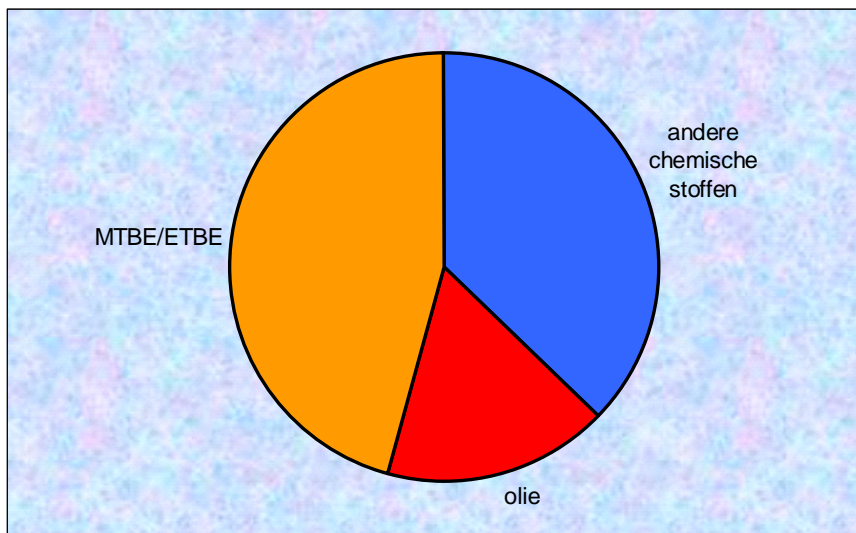
Tabel 1: Overzicht van de WAP-meldingen uit 2007

WAP-meldingen uit 2007				
Melding	Aantal	Type verontreiniging	Aantal	
Waarschuwing	0	olievlekken	6	
Informatie	36	chemicaliën	29	
		<i>waarvan</i> MTBE/ETBE		16
		BTX		3
		benzeen		
		tolueen		
		xyleen		
		overige		10
		containerschepen	1	
Totaal	36		36	

Desondanks moet met bezorgdheid worden vastgesteld dat er vaak **acute verontreinigingen** met **MTBE/ETBE** of met andere vluchtige stoffen zijn voorgekomen. Door de intensieve opsporing van de veroorzakers door de ICBR-staten kunnen emissies van landzijde zo goed als zeker worden uitgesloten. Er moet dan ook van worden uitgegaan dat de stoffen vanuit de scheepvaart, bijv. door ontgassen of door het schoonmaken van de tanks, in de Rijn terecht komen. Ondanks de grote inzet van de waterpolitie en inmiddels ook van de scheepvaartverenigingen zijn de **mogelijkheden om de veroorzaker op te sporen beperkt**. De situatie zal onder andere kunnen worden verbeterd door meer bewustwording van de scheepvaart. Daarnaast dringt de ICBR aan op de ratificatie van het scheepsafvalstoffenverdrag.

Als de olievlekken (6), die meestal door de scheepvaart worden veroorzaakt, de MTBE/ETBE-golven (16) en de BTX-golven (benzeen, toluen, xyleen) (3), die naar alle waarschijnlijkheid doorgaans ook door de scheepvaart worden veroorzaakt, bij elkaar worden geteld, dan blijkt dat in 2007 ca. 66 % van de meldingen (36) afkomstig was van de scheepvaart.

Figuur 1: Aandeel van de oliemeldingen en meldingen i.v.m. chemische stoffen in 2007

In tegenstelling tot de jaren 2005 en 2006, toen er veel diglyme-meldingen werden verstuurd, was er in het rapportagejaar slechts één diglyme-melding. Deze vooruitgang is te danken aan de sanering van een van de belangrijkste diglymebronnen. Dankzij de uitbreiding van een rioolwaterzuiveringsinstallatie konden de diglyme-vrachten uit Hessen namelijk drastisch worden verminderd.

WAP en mediabelangstelling

In het rapportagejaar 2007 heeft het scheepsongeluk van het containerschip ter hoogte van Keulen-Porz de meeste mediabelangstelling geooft. Bij dit ongeluk zijn 31 containers in de Rijn terechtgekomen, waarvan er drie watergevaarlijke stoffen bevatten. Doordat de scheepvaart op de Rijn ter hoogte van het ongeluk gedurende een week was gestremd, kwamen ca. 600 vrachtschepen stil te liggen. De containers konden door 3 speciale schepen worden geborgen. Er was geen sprake van een gevaarlijke situatie maar de omgang met de situatie was wel voor verbetering vatbaar. De ladinglijst van de containers met gevaarlijke goederen was bijvoorbeeld onvolledig en kon pas relatief laat worden vastgesteld.

Foto 1: Ongeluk van het containerschip ter hoogte van Keulen-Porz in maart 2007

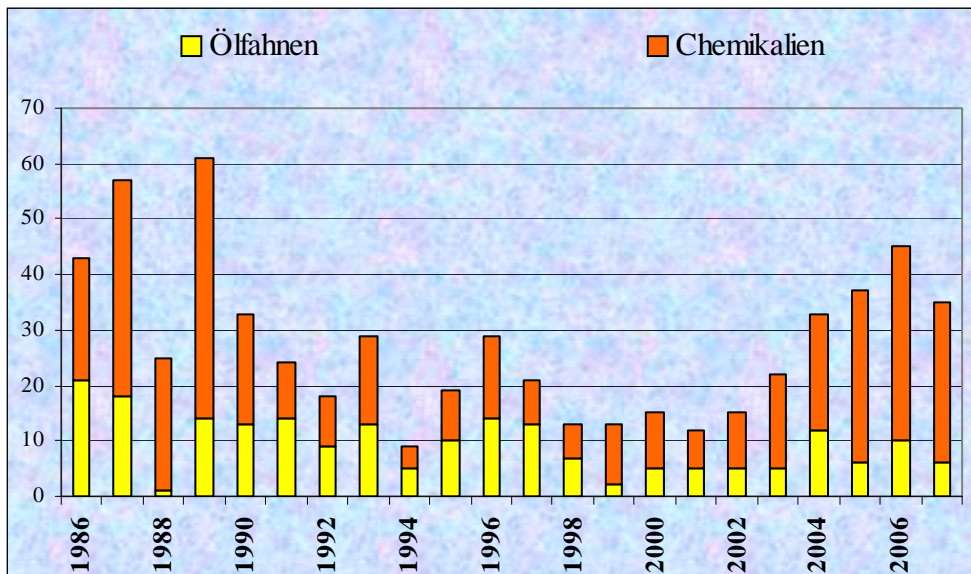
Organisatorische veranderingen in het rapportagejaar 2007

Het "Hoofdpolitiebureau Martha (*Polizeileitstelle Martha*)" is tijdens het rapportagejaar ontbonden en nu is de "Ditricsregering Düsseldorf" (*Bezirksregierung Düsseldorf*) verantwoordelijk voor het doorsturen van de meldingen van het internationale hoofdwaarschuwingsstation (IHWS) R6 (Düsseldorf).

3. Ontwikkeling op lange termijn van de WAP-meldingen

Het **aantal WAP-meldingen** (informaties en waarschuwingen; figuur 1) is in de periode van **eind jaren '80 tot eind jaren '90** over het geheel genomen **gedaald** en bleef vervolgens tot 2002 **constant** op een niveau van zo'n **12 meldingen** (waarvan één waarschuwing per jaar). Sinds 2003 kan er weer een toename van de meldingen worden vastgesteld, vooral van de meldingen i.v.m. chemische stoffen. In **2006** heeft de toename tot dusver haar **hoogtepunt** bereikt met **45 meldingen**. Dit kan vooral worden verklaard door de verbeterde analysemogelijkheden aan de meetstations Bad Honnef en Bimmen/Lobith. Ook in 2007 heeft het IHWS R6 bijna alle meldingen verstuurd; de bovenvermelde meetstations liggen in haar bevoegdheidsgebied. In 2006 werden er vier waarschuwingen verstuurd en de jaren daarvoor werd gemiddeld een waarschuwing per jaar verstuurd. Het rapportagejaar **2007** is vergeleken hiermee een bijzonder jaar, omdat er **geen enkele waarschuwing** werd verstuurd.

Diagram 2: Ontwikkeling van het aantal WAP-meldingen (indeling in meldingen over chemische stoffen en olie) in de periode 1986-2007.

Geel: olievlekken

Rood: chemische stoffen

Waarschuwing	Informatie	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivier-kilometer	Locatie	Stof	Piek-concentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
	1		R6	03-01-07 05-01-07 05-01-07	865 735	Bad Honnef Düsseldorf-Flehe Bad Honnef Bad Godesberg Bimmen	ETBE	15 20 22 4,5		<i>In deze kolom wordt de informatie uit de kolommen "piekconcentratie" en "lengte van de mengzone" nader toegelicht.</i> Er is in vier uur tijd tussen de 900 en 950 kg ETBE in de Rijn terechtgekomen.
	2		R1	08-01-07 15-01-07	168.3	Bazel	1,2-dibroom-3,3-dimethylbutaan	195		Bij de productie van een middel tegen voetschimmel is waarschijnlijk tussen de 80 en 100 kg van een tussenproduct in de afvalwaterzuiveringsinstallatie gestroomd. De veroorzaker heeft per ongeluk 1,2 dibroom-3,3-dimethylbutaan in de afvalwaterzuiveringsinstallatie geloosd. Er is in totaal 4,2 kg via de afvalwaterzuiveringsinstallatie in de Rijn terechtgekomen. Er bestond geen direct gevaar voor het milieu.
	3	1	R6 R6 R3 R2 R1	19-01-07 19-01-07 22-01-07 22-01-07	790 792 362,3 171,5	Bimmen-Lobith Orsoy Karlsruhe-Maxau Weil am Rhein	MTBE	3,5 2,9		Waarschijnlijk een niet toegestane lozing. Dezelfde melding als hierboven, als zoekactie. Een lozing boven Karlsruhe kan worden uitgesloten. Geen overschrijding van de meetwaarden tussen Rijn-km 171,5 en 352,0 De lozingslocatie moet benedenstrooms van Rijn-km 171,1 liggen.
	4		R6	18-02-07	865	Bimmen-Lobith	aniline			

Waarschuwing	Informatie	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivier-kilometer	Locatie	Stof	Piek-concentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
	5		R6	18-03-07	865	Bimmen	MTBE tolueen styreen	8,1 5,2		<i>In deze kolom wordt de informatie uit de kolommen "piekconcentratie" en "lengte van de mengzone" nader toegelicht.</i>
	6		R6	25-03-07 26-03-07 29-03-07	677	Keulen-Porz	<p>Als gevolg van een ongeluk met een containerschip zijn er containers met gevaarlijke stoffen in de Rijn terechtgekomen. Twee van de drie containers met watergevaarlijke stoffen werden geborgen. Verslaggeving in de media. Een van de containers had isoforondiamine als lading.</p> <p>De containers hadden geen isoforondiamine geladen. Het onderzoek naar de inhoud van de containers wordt voortgezet.</p> <p>Twee gelokaliseerde containers met gevaarlijke goederen konden in een kribvak worden geschoven waardoor werd voorkomen dat ze afdrijven. De geborgen containers bevatten waarschijnlijk de producten "Sikafloor" en "Sika Deutschland". Een kopie van de ladingslijst, die de brandweer van Keulen had toegezegd, is niet ingediend. De voor de berging noodzakelijke kraanschepen zijn op weg naar de plaats van het ongeluk. Een container is nog niet gevonden. Bekendmaking van de vermoedelijke inhoud van de vermiste container.</p> <p>Niets opvallends vastgesteld m.b.t. glutaaraldehyde aan het meetstation Düsseldorf-Flehe.</p> <p>Bij de berging van de derde container is waarschijnlijk 17 t van de gevaarlijke stof in de Rijn terechtgekomen. De waterpolitie van Keulen maakt de geactualiseerde ladingslijst bekend. Volgens deze lijst had de container o.a. ook het zeer giftige glutaaraldehyde geladen.</p>			
	7		R6	24-04-07	851	Emmerik	olievlek			Waarschijnlijk bilgewater
	8		R6	06-05-07	865 tot 732	Bimmen Düsseldorf-Flehe	MTBE	6,7		Waarschijnlijk illegaal legen van een schip
	9		R4	27-05-07	525 tot 529	Mainz	minerale olie bevattend product		4	

Waarschuwing	Informatie	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivier-kilometer	Locatie	Stof	Piek-concentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
	10		R6	01-06-07	865 823	Bimmen	ETBE dieselolie	19,4		<i>In deze kolom wordt de informatie uit de kolommen "piekconcentratie" en "lengte van de mengzone" nader toegelicht.</i> Een Belgisch tankschip (Palestil 29) met dieselolie als lading heeft een duwkonvooi geschampt. Een half uur lang lekte dieselolie (ca. 14 tot 16 m ³) uit een scheur met een lengte van ca. 5 cm.
		2	R7 R6 R2 R6 S	13-06-07						<i>Door een zoekactie van R7 is bij vergissing een alarmoefening opgestart.</i> <i>R7 heeft een zoekactie verstuurd omdat aan de meetlocatie in twee vakken dode daphnia zijn gevonden.</i> <i>Reactie op zoekactie.</i> <i>Geen ongeluk in het gebied van R2.</i> <i>Mededeling van de TOX-waarden en het aantal dode daphnia.</i> <i>Het secretariaat stopt de bij vergissing opgestarte alarmoefening per telefoon.</i>
	11		R6	29-06-07	865	Bimmen	MTBE	30		
	12		R6	27-07-07	865	Bimmen	benzeen tolueen o-xyleen-/p-xyleen styreen cyclohexaan ETBE 1,2,4-trimethylbenzeen	30 (som)		
		3	R3	12-01-07	360	Karlsruhe	ETBE MTBE	17 3,1		

Waarschuwing	Informatie	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivier-kilometer	Locatie	Stof	Piek-concentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
			R2 R1							<i>In deze kolom wordt de informatie uit de kolommen "piekconcentratie" en "lengte van de mengzone" nader toegelicht.</i> Resultaten van de bewaarmonsters van Iffezheim en Worms. Geen verontreiniging vastgesteld in de CARING-meetstations. Meetwaarden aan het meetstation Weil am Rhein liggen onder de bepalingsgrens.
	13		R6	30-07-07	640	Bad-Honnef	ETBE MTBE tolueen	0,765 10,59 0,737		
	14		R6	09-08-07	755	monding Kittelbach	kerosine			Door de combinatie van een overvolle tank op de luchthaven van Düsseldorf en zware neerslag is er 0,2 t kerosine via de Kittelbach in de Rijn gestroomd.
	15		R6	22-08-07	865	Bimmen Lobith	ETBE	10,10 5,61		Er is in totaal ca. 400 kg in de Rijn terechtgekomen.
		4	R6 R2 R3 R1 R5 R6	22-08-07 23-08-07 24-08-07 24-08-07	767	Krefeld Uerdingen	chloroform	40		Geen verontreiniging vastgesteld in het gebied van R2. Geen opvallende chloroformgehalten aan het meetstation Karlsruhe. De lozingslocatie ligt benedenstrooms van het meetstation Weil am Rhein. Geen chloroform in het verzamelmonster. Niets opvallends vastgesteld bij een industriële directe lozer. Monsters zijn waarschijnlijk per ongeluk verontreinigd.

Waarschuwing	Informatie	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivier-kilometer	Locatie	Stof	Piek-concentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
	16		R6	30-08-07	865	Bimmen	MTBE	6,2		<i>In deze kolom wordt de informatie uit de kolommen "piekconcentratie" en "lengte van de mengzone" nader toegelicht.</i>
		5	R6 R1 R2 R6 R3 R4	31-08-07 07-09-07 10-09-07	640	Bad Honnef	diglyme triglyme	9,38 2,02		De lozingslocatie ligt benedenstrooms van Weil am Rhein. Geen lozingen vastgesteld in het gebied van R2. Nieuwe meetwaarden. Geen opvallende meetwaarden in de desbetreffende periode. Volgens de eigen controle van de beheerder was de diglyme-vracht altijd lager dan 100 kg/d. In tegenstelling tot de informatie van de beheerder werden in de bewaarmonsters dagvrachten van 500 kg/d gemeten.
	17		R6	18-09-07	865	Bimmen Lobith	MTBE ETBE benzeen o-xyleen			Verdere meetwaarden voor de vier stoffen.
	18		R6	22-09-07			benzeen			Waarschijnlijk illegale afvalverwijdering van een schip.
	19		R4	11-10-07	Main km 57	Hanau	product uit een blusmiddeltank			Het product kan op lange termijn schadelijke effecten veroorzaken in de wateren.
	20		R6	16-10-07	811,3	Büderich	xyleen	9,3		

Waarschuwing	Informatie	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivier-kilometer	Locatie	Stof	Piek-concentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
	21		R6	17-10-07 18-10-07	865	Bimmen Lobith	ETBE o-xyleen	12 12		<i>In deze kolom wordt de informatie uit de kolommen "piekconcentratie" en "lengte van de mengzone" nader toegelicht.</i> Aanvullende meetwaarden bij de melding van 17 oktober 2007
	22		R6	22-10-07 23-10-07	865	Bimmen Lobith	1,2-dichloorethaan	7,1 10,7		Verdere meetwaarden Verdere meetwaarden
	23		R6	31-10-07	865	Bimmen Lobith	aniline	11		Het verloop van de hoeveelheid schadelijke stoffen duidt op een tankschip als mogelijke veroorzaker.
	24		R6	06-11-07	865	Bimmen Lobith	ETBE	13 14		Volgens scheepvaartdeskundigen zijn de ETBE/MTBE-vrachten van meer dan 300 kg naar alle waarschijnlijkheid toe te schrijven aan het illegaal afpompen van sloptanks (verzameltanks voor ladingsresten).
	25		R6	24-10-07	640	Bad-Honnef	m-/p-xyleen	9		
	26		R6	31-10-07	865	Bimmen Lobith	aniline	11		
	27		R6	05-11-07 06-11-07	865 865	Bimmen Bimmen Lobith	ETBE	13 14		De lozingen worden geschat op 175 kg. Correctie van de schatting naar 400 - 450 kg.
	28		R6	07-11-07	837,5	Rees	benzeen	5,3		
	29		R6	18-11-07	639	Remagen- Rolandseck	diesel	8		De veroorzaker, een duwkonvooi, is opgespoord. De dieselolie is overgepompt naar het meegevoerde lichtschip.

Waarschuwing	Informatie	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivier-kilometer	Locatie	Stof	Piek-concentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
	30		R6	27-11-07		Bimmen	ETBE o-xyleen m-xyleen p-xyleen tolueen			<i>In deze kolom wordt de informatie uit de kolommen "piekconcentratie" en "lengte van de mengzone" nader toegelicht.</i>
	31		R6	22-12-07	765	Krefeld-Urdingen	gasolie			Aanvaring tussen drie schepen. De scheepvaart op de Rijn werd volledig stilgelegd. Een van de schepen had kerosine geladen. Uit een van de aangevaren schepen gutste gasolie uit een onder water liggende tank.
	32		R6	27-12-07			dieselolie			Bij het binnenloodsen in het Wesel-Datteln-Kanaal is 2 m ³ dieselolie vrijgekomen uit een 10 cm lange scheur in een scheepswand. De scheur is provisorisch gedicht en het schip kon worden verplaatst naar de oliehaven Wesel.

In de praktijk versturen de IHWS in het kader van het Waarschuwings- en Alarmplan niet alleen waarschuwingen en informaties, maar ook **zoekacties**. **Zoekacties** worden verstuurd om de verantwoordelijke van de verontreiniging van de Rijn op te sporen als terugvindingen niet kunnen worden opgehelderd binnen het bevoegdheidsgebied van het IHWS in kwestie.

In het rapportagejaar zijn er in totaal 5 zoekacties gestart, waarvan er een als informatie en zoekactie is verstuurd. Deze dubbele melding (informatie en zoekactie) werd bij de berekening van het totaal aantal meldingen (36) als een melding geteld. In het tekstgedeelte van het gepubliceerde rapport voor het brede publiek werden de zoekacties voor de betere leesbaarheid opgeteld bij de informaties.